

3.3 I betragtning af, at EU yder støtte til de nationale kontaktpunkter, anbefaler EØSU

- en mere vidtgående harmonisering af medlemsstaternes indsamling af statistiske data med henblik på at opnå mere pålidelige og sammenlignelige oplysninger, således som det er tilfældet i Eurostat. Artikel 5, stk. 2, i forordningsforslaget skal strammes op, hvis dette skal være muligt;

- en større inddragelse af sektorens nationale civilsamfundsorganisationer i de nationale kontaktpunkters arbejde.

3.4 EØSU vil nøje undersøge EU's nye handlingsplan for bekæmpelse af narkotikamisbrug, som forventes offentliggjort i begyndelsen af 2005.

Bruxelles, den 27. oktober 2004

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Bedre gennemførelse af Lissabonstrategien«

(2005/C 120/16)

Det Europæiske Råd besluttede den 25.-26. marts 2004, i formandskabets konklusioner, under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Bedre gennemførelse af Lissabonstrategien«.

Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som udpegede Bruno Vever til ordfører og Ernst Ehnmark og John Simpson til medordførere, vedtog sin udtalelse den 7. oktober 2004 på grundlag af det forslag til udtalelse, der var blevet udarbejdet af Styringsgruppen om Lissabonstrategien.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 412. plenarforsamling den 27.-28. oktober 2004, mødet den 27. oktober, følgende udtalelse med 169 stemmer for, 4 imod og 8 hverken for eller imod:

1. Forord

- havde til formål at sikre en afbalanceret udvikling af de tre indsatsområder: økonomisk vækst, social samhørighed og et bæredygtigt miljø, ved at stimulere EU's konkurrenceevne og jobskabelse på baggrund af passende miljøpolitikker.

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg udtrykker stor tilfredshed med, at Det Europæiske Råd den 25.-26. marts 2004 opfordrede udvalget til at finde midler og metoder til en mere effektiv gennemførelse af Lissabonstrategien, som nu er halvvejs.

1.2 EØSU minder om, at Lissabon-mandatet af 24. marts 2000 fra starten:

- fremhævede behovet for at inddrage arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet aktivt i strategien ved at anvende forskellige former for partnerskaber;

- præciserede, at strategiens succes først og fremmest afhænger af den private sektor og offentligt-private partnerskaber;

1.3 Gennem sine debatter, høringer og udtalelser i de senere år har EØSU vedvarende understreget Lissabonstrategiens betydning for EU's fremtid økonomisk og socialt og opfordret alle erhvervs- og interesseorganisationer til at spille en aktiv rolle i den. EØSU har for nylig navnlig afgivet udtalelse om europæiske virksomheders konkurrenceevne, strategien for bæredygtig udvikling ⁽¹⁾, bedre økonomiske styreformer og beskæftigelsesfremmende foranstaltninger ⁽²⁾. EØSU har gentagne gange understreget, at fuld inddragelse af civilsamfundet er en forudsætning for, at Lissabonstrategiens mål kan opfyldes.

⁽¹⁾ EUT 117 af 30.4.2004.

⁽²⁾ EUT 110 af 3.4.2004.

1.4 Som svar på Det Europæiske Råds opfordring har EØSU under henvisning til sin aktuelle holdning til Lissabon-strategien:

- inddraget alle sine faglige sektioner i denne opgave;
- indhentet synspunkter fra de økonomiske og sociale råd i medlemsstaterne og fra de større europæiske organisationer, der repræsenterer det organiserede civilsamfund;
- afholdt en høring om spørgsmålet i Bruxelles den 9.-10. september.

2. Generel vurdering

2.1 Lissabon-strategien er kort sagt bedst kendt som et mål om at gøre EU til den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden.

2.2 Denne korte beskrivelse af Lissabon-strategien er ofte blevet gentaget, men ikke altid med en forståelse af rækkevidden og de fulde konsekvenser.

2.3 Lissabon-strategien er en meget ambitiøs vision for hele EU. Formuleringen af strategien er en nyformulering af EU's grundlæggende mål, nu i en større målestok i en Union med 25 medlemsstater.

2.4 Lissabon-strategien er ikke:

- et begreb for kun professionelle økonomer
- et ambitiøst mål alene for »the establishment« i Bruxelles
- et snævert perspektiv, som kun vedrører økonomiske forandringer
- en ambition, der kan opfattes som uforenelig med bæredygtig udvikling
- et begreb, der ignorerer de sociale konsekvenser af økonomisk vækst.

2.5 Lissabon-strategien er, når den præsenteres og forstås korrekt:

- en metode til at forme Europas fremtid
- en strategi til at opretholde og forbedre livskvaliteten for EU's borgere
- nødvendig for at udnytte de nye muligheder ved en videnbaseret økonomi
- en anerkendelse af, at såvel opretholdelse af beskæftigelsen og forbedring af levestandarden som konkurrenceevnen kræver en ny dynamik
- en strategi som skal fremme synergier mellem økonomiske, sociale og miljømæssige tiltag

— en strategi som skal bygge på EU's hidtidige succes

— en strategi der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed.

2.6 I udviklingen af Lissabon-strategien er stræben efter konkurrencedygtighed og vækst et afgørende træk, når det gælder om at skabe større økonomisk velfærd og beskæftigelse samt sikre livskvaliteten og tillige forbedre denne. Bedre livskvalitet, sociale forbedringer og et bæredygtigt miljø kan ligeledes skabe vækst. I tråd med de økonomiske fremskridt, man har opnået via Lissabon-strategien, vil det være muligt at yde større støtte til de dele af den europæiske befolkning, som lever under fattigdomsgrænsen, ved at lægge den sociale integration bredere an og medtænke, at alle disse fremskridt også skal være bæredygtige for de kommende generationer.

2.7 At hævde, at Lissabon-strategien kun handler om konkurrenceevne, er at have misforstået grundtanken.

2.8 EØSU ønsker først og fremmest at bemærke, at Lissabon-strategien allerede har betydet, at der i løbet af de sidste fem år er sket en positiv udvikling på en række områder, herunder:

- skabt bevidsthed om behovet for reformer, der bryder traditionelle afgrænsninger;
- fremskyndet udbredelse af informationsteknologier og innovationsprocesser;
- øget støtte til etablering af virksomheder og finansiering af SMV'er;
- større indsats for bæredygtig udvikling, der er udformet til at mindske offentlige underskud, genskabe stabiliteten i budgettet for social sikring og beskytte miljøet;
- initiativer fra arbejdsmarkedets parter om sociale reformer;
- foranstaltninger til forenkling af administrative og juridiske procedurer, skønt af begrænset omfang.

2.9 På trods af disse positive fremskridt må det konstateres, at de sidste fem år har været skuffende, når de holdes op imod ambitionerne fra Lissabon. EU, der er fanget mellem sine store industrielle konkurrenter og nye økonomier baseret på lave produktionsomkostninger, som i større og større grad anvender ny teknologi, udfordres i stadig stigende grad på konkurrenceevnen. Der er adskillige indikatorer, som giver anledning til bekymring:

- lav efterspørgsel i det indre marked, få investeringer og aftagende vækst i EU, omkring 1 % årligt i gennemsnit mellem 2001 og 2003;

- den manglende virkeliggørelse af beskæftigelsesmålene, faldende jobkvalitet og ringe jobsikkerhed;
- stigende antal lukninger og udflytning af europæiske produktionsanlæg;
- en betydelig udvandring til tredjelande af forskere og unge, som har fuldført deres studier;
- fortsatte eller endog stigende offentlige underskud i flere medlemsstater;
- alt for varierende skatteregler og skattesatser for virksomheder;
- stigende omkostninger til social sikring og befolkningens tiltagende aldring samt visse gruppers større sårbarhed;
- produktspecialiseringen tager en retning, som ikke svarer til det, man kan forvente af en videnøkonomi.

2.10 Samtidig halter Lissabon-reformerne bagefter:

2.10.1 På EU-plan forpligtede de 25 medlemsstater sig til at gennemføre det indre marked på flere områder (energi, tjenesteydelser, offentlige kontrakter, transeuropæiske netværk, tilpasning af offentlige tjenesteydelser), men vægrer sig ved at gennemføre de nødvendige foranstaltninger inden for tidsrammen.

2.10.2 På nationalt plan varierer resultaterne, og årsagen til de manglende resultater er primært:

- strukturbetinget kompleksitet i regler og administrative procedurer;
- vedvarende skævhed mellem udbud af og efterspørgsel efter arbejdskraft;
- for stort antal førtidspensioneringer på trods af indgåede forpligtelser;
- uddannelsessystemer;
- utilstrækkelige muligheder for livslang læring;
- forskningsudgifter, som generelt er faldet yderligere i stedet for at stige til Lissabon-målet om 3 % af BNP;
- utilstrækkelig opmærksomhed mod de samfundsmæssige problemer, som behovet for innovation medfører.

2.10.3 De nye medlemsstater må ofte overvinde yderligere vanskeligheder, der bunder i en udviklingskløft inden for f.eks. beskæftigelse, teknologier eller miljøet, selvom disse vanskeligheder også nogle gange opvejes af fornyelsesforanstaltninger, som er mere gennemgribende end i EU-15. Hvad angår sidstnævnte, har de nordlige medlemsstater generelt opnået større fremskridt i deres reformer end deres sydlige modparter.

Det samme kan generelt konstateres i medlemsstater, for hvem det er lykkedes at bringe deres budget i balance, sammenlignet med dem, der har tilladt underskuddet at vokse. Selv de mest avancerede medlemsstater halter på visse områder efter flere tredjelande med en højt præstationsniveau. Formålet med reformen er ikke kun at gøre det bedre end tidligere, men at gøre det bedre end man gør det andre steder i verden.

2.11 Lissabon-strategien er derfor fanget i en ond cirkel. Lav vækst gør det vanskeligt at gennemføre reformen, og forsinkelser i reformen bremser yderligere vækst og beskæftigelse. De gennemførte reformer vedrører hovedsaglig udbudssiden af økonomien. De er ikke slået igennem, da de ikke er blevet modsvaret af en tilstrækkelig efterspørgsel.

2.12 På forårsmøderne har medlemsstaterne tilsyneladende foretrukket nye drøftelser om de mål, som allerede er fastsat i Lissabon – selvom det betyder, at yderligere henstillinger tilføjes – frem for en stringent vurdering af situationen i forbindelse med de igangværende reformer og en klar forpligtelse ved at opstille tidsfrister for endnu ikke gennemførte foranstaltninger. Alt for ofte får de ikke forklaret tydeligt nok i Bruxelles, hvad de gennemfører i hjemlandet, eller på hvilke områder de ikke har gennemført de mål, som blev opstillet i Bruxelles. Mangedobling af reformmål, forpligtelser og deltagende medlemsstater er blevet ledsaget af en tilsvarende række mangler, når det gælder medansvar, gennemførelse og koordinering, hvilket igen har smittet af på økonomien og beskæftigelsen.

2.13 Man risikerer derfor at tro, at strategien kan gennemføres, selv om man ikke udviser tilstrækkelig beslutsomhed med hensyn til de nødvendige reformer. En sådan Lissabon-boble vil sandsynligvis ikke vente med at bryde til 2010.

2.14 Det mål, der blev fastlagt i Lissabon, om at forbedre konkurrenceevnen ved hjælp af omhyggeligt målrettede reformer, og i den forbindelse sikre en varig jobskabende økonomisk vækst og samtidig styrke den sociale samhørighed, er stadig relevant for EU, som nu befinder sig ved en korsvej:

- på den ene side er EU verdens største eksportør med verdens største indre marked (målt i BNP), og det har været i stand til at gennemføre et dynamisk projekt, hvilket euro'en og udvidelsen er bevis på;

- på den anden side halter EU bagefter med hensyn til økonomisk vækst, er svækket på grund af udflytninger, har mistet retningen og følger sig truet af den tilbagegang, man oplever på grund af faldende konkurrencedygtighed på verdensmarkedet.

2.15 Lissabon-målet er et afbalanceret mål, da det forener det økonomiske mål om konkurrenceevne med sociale krav (beskæftigelse, uddannelse, social samhørighed, leve- og arbejdsvilkår) og, som understreget på Göteborg-topmødet, miljømæssige krav, på en afbalanceret og interaktiv måde.

2.16 Lissabon-strategiens metode gælder stadig, idet den er baseret på:

- en flerårig tidsplan, som er opdelt i en række faser frem til 2010, hvor det indre marked skal fuldendes;
- fælles evaluering på forårstopmødet;
- en åben metode til koordinering mellem medlemsstaterne om fælles mål med fremme af bedste praksis, der på nyttig vis kan supplere fællesskabsmetoden på områder, der er nationale anliggender;
- fokus på den private sektors centrale rolle, offentligt-private partnerskaber, de offentlige myndigheders inddragelse af civilsamfundet og dialog mellem arbejdsmarkedets parter.

2.17 Samarbejdet via den åbne koordinationsmetode er hidtil foregået som et mellemstatsligt samarbejde. Der har i stor udstrækning manglet en demokratisk forankring i de nationale parlamenter. Der bør føres en seriøs national parlamentarisk debat om spørgsmål vedrørende Lissabon-strategien.

2.18 Den afgørende inddragelse af og støtte fra civilsamfundets aktører har i stort omfang manglet i mange medlemsstater. Denne alvorlige mangel er en stor skuffelse i gennemførelsen af Lissabon-strategien og er langt hen ad vejen forklaringen på de problemer, der er peget på, og de mangler, som man har oplevet. De vedvarende mangler i kommunikation og partnerskaber vidner om dette.

2.18.1 Det er tydeligt, at kommunikationen har svigtet. Hverken medlemsstaterne eller medierne kommunikerer med offentligheden om Lissabon-strategien til trods for igangværende nationale debatter om beskæftigelse, uddannelse, social sikring, virksomhedsudflytninger og konkurrence på det teknologiske område. Når borgerne oplyses om målet fra Lissabon om at EU skal være det mest konkurrencedygtige område i verden, forstår de hverken formålet eller rækkevidden. Mange tror, at målet om at blive »den mest konkurrencedygtige (...) økonomi i verden« enten er urealistisk eller begyndelsen til enden for den europæiske sociale model, ved at niveauet sænkes til niveauet på dette område i de mindst udviklede lande. Disse reaktioner er udtryk for, at det er nødvendigt at forklare målet og præcisere, at hensigten er at blive de meste konkurrencedygtige i verden ved at mindske nogle af EU's

vanskeligheder og afhjælpe andre gennem bedre anvendelse af vores aktiver.

2.18.2 Mange borgere i EU konstaterer, at mens der bliver stillet spørgsmål ved sociale rettigheder, er det uklart hvilke fordele – i form af beskæftigelse og bæredygtig social sikring – de til gengæld vil opnå. Borgerne er dybt bekymret for:

- det stigende antal virksomhedsudflytninger til konkurrerende lande med lave produktionsomkostninger;
- stigende pres på beskæftigelses- og arbejdsvilkår og tab af jobsikkerhed;
- vanskeligheder med at få gang i udviklingen igen i de regioner og de sektorer, der er hårdest ramt af arbejdsløshed;
- svækkede socialsikringsystemer (arbejdsløshed, sygdom, alderdom).

2.18.3 Alt for mange EU-borgere føler også, at de ingen indflydelse har på reformer, som ikke desto mindre berører dem, og som generelt truer allerede opnåede garantier og fordele. Imidlertid giver Kommissionens og medlemsstaternes rapporter ikke megen information om høring og inddragelse af civilsamfundet eller om partnerskaber med civilsamfundets forskellige aktører (den private sektors rolle, arbejdsmarkedsparternes rolle, offentligt-private partnerskaber, NGO'er, osv.) til trods for, at de blev anset for at være af afgørende betydning i forbindelse med Lissabon-strategien.

3. En forbedret konkurrenceevne

3.1 Den øgede vægt på konkurrenceevnen viser, at der er behov for at sikre en vedvarende bæredygtig konkurrenceevne i en åben og global økonomi gennem øget anvendelse af nye teknologier, bedre erhvervsuddannelser, en kvalificeret arbejdsstyrke og en forbedring af produktiviteten. Kvalitetsbegrebet (kvaliteten af varer, tjenester, lovgivning, ledelse, beskæftigelse, sociale relationer og miljøet) er et centralt element i denne strategi.

3.2 Disse målsætninger kan bedst nås med mere retfærdige og effektive internationale rammer for handel og betalinger.

3.3 Ud over nye regler på internationalt plan vil det af hensyn til EU's økonomi være nødvendigt at forenkle de interne regler på både fællesskabsniveau og nationalt niveau. For meget bureaukrati kvæler nye initiativer, som er nødvendige for at kunne begå sig i konkurrencen.

3.4 EØSU er – i modsætning til Kommissionen og Rådet – af den opfattelse, at de interne europæiske hindringer for et holdbart og selv bærende konjunkturopsving i EU kun kan fjernes, hvis der sker en fundamental omlægning af den økonomiske politik, herunder især af den makroøkonomiske politik. EU må basere sig på egne interne kræfter, hvis den europæiske økonomi igen skal bringes ind på vejen mod vækst og fuld beskæftigelse. Der er behov for en afbalanceret makroøkonomisk politik, der har Lissabon-målene som erklæret målsætning, navnlig fuld beskæftigelse, styrkelse af konkurrenceevnen samt reel opfyldelse af Gøteborg-topmødets forpligtende målsætning om bæredygtig vækst.

3.5 Det bør være pengepolitikens mål at sikre et afbalanceret forhold mellem prisstabilitet, økonomisk vækst og beskæftigelse. I det policy-mix, som Rådet anbefaler, savnes der imidlertid en klar opfordring til ECB om, at den lever op til sit realøkonomiske ansvar (i forhold til vækst og beskæftigelse). Med henblik herpå ville det være rimeligt at tilskynde ECB til at forfølge et stabilitetsmål »i videre forstand«, dvs. til ikke blot at fokusere på stabile priser, men også på stabilitet med hensyn til vækst, fuld beskæftigelse og social samhørighed. EØSU har allerede flere gange krævet, at pengepolitikken skal bidrage til at skabe vækst og fuld beskæftigelse (f.eks. i resolution til EU-konventet af 19. september 2002).

3.6 Det er nødvendigt at styrke de politikker, der skal gøre det lettere at oprette og udvide en virksomhed, f.eks. gennem tiltag, der kan reducere den tid og de omkostninger, der er forbundet med at oprette en virksomhed, og som kan lette adgangen til risikokapital, flere iværksætterprogrammer og et mere fintmasket net af støttetjenester for mindre virksomheder.

3.7 Alle EU's borgere bør uanset alder have mulighed for at deltage i livslang læring. De bør tilskyndes til at udnytte fordelene herved.

3.8 Det indre markeds potentiale bør frigøres. EU bør nu kunne drage fordel af et marked, der er større end markedet i USA og Kina, men

- alt for mange direktiver er ikke blevet omsat fuldt ud i national lovgivning
- fremskridtene har været utilstrækkelige med hensyn til indførelse af ens standarder og gensidig anerkendelse i forbindelse med levering af tjenester
- det trækker ud med at få liberaliseret markederne, bl.a. inden for den offentlige sektor

— der har vist sig at være vanskeligt at indgå aftaler om anvendelige intellektuelle ejendomsrettigheder i EU

— forskellige former for beskatning giver anledning til forvriddinger.

3.9 Det bør gøres til en betingelse for at få EU-støtte, at der sker forbedringer i medlemsstaterne i det tilfælde, hvor »strukturelle« mangler forhindrer omsætningen i national lovgivning.

3.10 Der bør skabes gunstigere betingelser for handel og betalinger ved at styrke det administrative samarbejde mellem Kommissionen og medlemsstaterne på en lang række områder som f.eks. toldprocedurer, offentlige kontrakter og grænseoverskridende offentlige tjenester.

3.11 Medlemsstaterne halter desuden bagefter med hensyn til:

— sammenkobling og modernisering af transportinfrastruktur, hvilket har haft konsekvenser for gennemførelsen af projekterne til etablering af transeuropæiske net;

— adgangen til risikokapital for små og mellemstore virksomheder;

— offentlige underskud i visse lande;

— udgifterne til forskning, der generelt er faldet frem for at være steget i forhold til BNP (1,9 % af BNP i forhold til 2,6 % i USA), er stagneret langt under de 3 %, som var målet;

— et stort antal førtidspensioneringer til trods for de forpligtelser, der blev indgået i Barcelona 2002;

— uddannelsessystemerne har ikke formået at tilpasse sig de økonomiske realiteter og fremtidige beskæftigelsesmuligheder.

3.12 De europæiske virksomheder er på deres side bagud på følgende områder:

— Forskning og udvikling: I 2002 afsatte den private sektor 100 mia. EUR mere til forskning i USA end i Europa. Det Europæiske Råd i Lissabon fastlagde et mål på 3 % af BNP til F&U, hvoraf 2/3 skulle komme fra den private sektor. I dag er dens bidrag til denne indsats kun på ca. 56 %.

— Livslang uddannelse: Siden lanceringen af Lissabon-strategien er voksnes deltagelse i livslang uddannelse og efteruddannelse kun steget med 0,5 procentpoint, så den nu ligger på 8,5 %. Denne udvikling varsler ilde for målet på 12,5 %, der blev fastlagt i Lissabon for 2010.

4. Indarbejdelse af den sociale dimension

4.1 Der er behov for en eksplicit strategi for at forbedre konkurrenceevnen og bevare den sociale samhørighed. Dette kunne være et nyt socialpolitisk udspil. Rammerne bør fastlægges af arbejdsmarkedets partnere i samarbejde med Kommissionen og medlemsstaternes regeringer. Lissabon-strategiens sociale dimension bør betragtes som en vigtig faktor til fremme af velfærd, produktivitet og social integration. Den bør opdateres i løbet af den næste femårsperiode i Lissabon-strategien.

4.2 EØSU opfordrer medlemsstaternes regeringer til at gøre status over deres fremskridt med de foranstaltninger, der er nødvendige for at kunne opfylde målene i Lissabon-strategien, for dermed at fremme den ønskede økonomiske udvikling. Dette ville også gavne arbejdet med at udforme et nyt socialpolitisk udspil. Udspillet bør være koncentreret om fire områder, som kræver særlig prioritet. De fire områder er:

- flere, bedre og mere sikre job!
- de ældre i arbejdslivet
- en mere aktiv politik for social integration
- sundhedspleje og sammenhængen mellem sundhed og miljø.

4.3 Der er ligeledes behov for en kombineret indsats med inddragelse af arbejdsmarkedets parter, ngo'er og regeringerne for at sikre en væsentlig større del af de personer, som søger arbejde på områder, hvor det er nødvendigt at besidde særlige videnbaserede færdigheder, adgang til nye former for og finansiering af videregående uddannelse, der ligger på et højere niveau end på nuværende tidspunkt.

4.4 Arbejdsmarkedets parter bør undersøge, hvordan man i fællesskab kan forbedre arbejdsmiljøet og arbejdets tilrettelæggelse og samtidig opnå en bedre produktivitet og højere merværdi pr. medarbejder. Regeringerne, erhvervslivet og arbejdsmarkedsorganisationerne er nødt til at se nærmere på disse demografiske tendenser, hvis de problemer, der er forbundet med en aldrende arbejdsstyrke (og tilgang af stadig færre unge til arbejdsmarkedet), skal kunne løses.

4.5 Det er nødvendigt med retningslinjer for at kunne udforme en mere aktiv politik for social integration, eftersom særlige problemer gør sig gældende i det tilfælde, hvor folk stilles ringere som følge af forandringsprocesser.

4.6 Bortset fra ubetydelige ændringer er de overordnede mål, som blev opstillet for socialpolitikken inden for rammerne af Lissabon-strategien, stadig gældende. Arten og omfanget af de globale udfordringer har dog ændret sig væsentligt i løbet af

de sidste fire år. Hurtigt voksende økonomier som f.eks. Kina og Indien har direkte indflydelse på Lissabon-strategien. Der findes flere og flere højteknologiske produkter og tjenester til meget lave priser på markedet. Den fortsat stigende produktivitetsskurve i USA betyder, at Lissabon-strategiens mål er under hastig forandring. Europa havde tidligere – i 1990'erne – en større produktivitetstigning pr. arbejdstime end USA, men det synes ikke længere at være tilfældet.

4.7 EU's udvidelse er både en positiv faktor og en udfordring. De nye medlemsstater repræsenterer en dramatisk tilvækst med hensyn til det indre marked, købekraften og den kvalificerede arbejdskraft. De byder dog også på nye udfordringer med hensyn til social integration. Hvad angår de menneskelige ressourcer, er det nødvendigt at videreudvikle uddannelse og erhvervsuddannelse på det højteknologiske område, sådan som det er tilfældet i de femten gamle medlemsstater.

4.8 EØSU har overvejet fordelene ved et eventuelt charter for bæredygtig social udvikling, der omfatter ovennævnte socialpolitiske områder, og som fastlægger borgernes grundlæggende rettigheder. På baggrund af disse overvejelser foreslår EØSU at indarbejde et charter for bæredygtig social udvikling i arbejdsprogrammet for det socialpolitiske område. Et sådant charter skulle så ledsages af en EU-handlingsplan, der har til formål at koordinere de forskellige foranstaltninger og bistå medlemsstaterne med at indkredse relevante indsatsområder.

5. Bæredygtig udvikling

5.1 EU's strategi for bæredygtig udvikling er taget op til revision. Det Europæiske Råd forventes at træffe en beslutning om resultaterne af denne revision i marts 2005. Strategien for bæredygtig udvikling omfatter tiltag på det økonomiske, sociale og miljømæssige område, som skal understøtte hinanden indbyrdes.

5.1.1 Lissabon-strategien, sådan som den tog sig ud efter forårstopmødet i 2002, omfatter parallelle tiltag på det økonomiske, sociale og miljømæssige område. Den miljømæssige dimension blev føjet til med den beslutning, der blev truffet på Det Europæiske Råd i Göteborg.

5.2 Det vil være forkert at betragte Lissabon-strategien og det princip, som strategien for bæredygtig udvikling bygger på, som modstridende mål. Der er opstillet en klar tidsramme for Lissabon-strategien frem til 2010. Strategien for bæredygtig udvikling løber over en ubegrænset periode, idet den omfatter flere generationer.

5.3 I betragtning af, at Det Europæiske Råd har til hensigt at tage begge strategier op til samtidig revision i marts 2005, bør der tages højde for følgende tre aspekter:

- Nu hvor der kun er fem år tilbage, bør Lissabon-strategien udvides til at omfatte spørgsmål, som rækker ud over 2010. Sådanne spørgsmål og tiltag bør evalueres på baggrund af de kriterier, der anvendes under strategien for bæredygtig udvikling. Med denne indfaldsvinkel giver Lissabon-strategien mulighed for at iværksætte konkrete projekter, der lige så vel kan betegnes som tiltag, der skal fremme bæredygtig udvikling.
- Det er vigtigt, at den reviderede strategi for bæredygtig udvikling fører til anerkendelse af Lissabon-strategiens formål og koordinering af relevante tiltag og programmer, hvad angår fastlæggelse af de langsigtede mål og tiltag.
- Lissabon-strategien omfatter en række mål og tiltag, men strategien for bæredygtig udvikling vil pr. definition omfatte et endnu større spektrum af mål og tiltag. Disse vil dog finde gradvis anvendelse. I begge tilfælde bør det nationale og det lokale niveau spille en afgørende rolle. Ingen af de to strategier kan fungere, hvis de hovedsageligt er topstyrede; begge strategier bør være bundstyrede.

6. Partnerskaber

6.1 De ambitiøse forslag til en mere dynamisk gennemførelse af Lissabon-strategien berører forskellige temaer. Der vil ikke vil være én fremtrædende politik eller handlingsplan, men et tema skiller sig dog ud. For at Lissabon-strategien kan gennemføres på bedste vis, bør det på fællesskabsplan erkendes, at det er vigtigt med et samspil mellem mange personer, regeringer, agenturer, organisationer og EU's institutioner.

6.2 En fornyet dynamik i positiv forstand afhænger af et »partnerskab for ændringer« på flere niveauer. Begrebet partnerskab viser, at Lissabon-målene hverken er topstyrede eller ligger fjernet fra de problemer, som optager borgerne i hverdagen.

6.3 EØSU understreger, at en væsentlig mangel i forbindelse med Lissabon-strategiens gennemførelse er, at civilsamfundets aktører ikke i tilstrækkelig grad inddrages i denne proces, selv om det udtrykkeligt blev understreget i Lissabon-oplægget. Denne mangel kan få konsekvenser for strategiens vellykkede gennemførelse. EØSU glæder sig over, at Det Europæiske Råd den 24. marts foreslog en løsning på dette problem i form af partnerskaber for reform. EØSU yder sit bidrag til denne proces i form af en handlingsplan.

6.4 EØSU har til hensigt at samarbejde med medlemsstaternes økonomiske og sociale råd og alle de samfunds- og erhvervsorganisationer, som ønsker at bidrage til etableringen

af et netværk af civilsamfundsinitiativer, for at reformerne kan gennemføres på bedste vis.

6.5 Det vil være et interaktivt, decentraliseret netværk, som samler deltageres websider med det formål at:

- indkredse de såvel igangværende som planlagte socioøkonomiske initiativer, som bidrager til gennemførelsen af de reformer, der er fastlagt under Lissabon-strategien, på europæisk, nationalt og regionalt niveau;
- indkredse bedste praksis på disse områder, bl.a. med hensyn til grænseoverskridende spørgsmål;
- udveksle relevante erfaringer og analyser mellem civilsamfundets aktører;
- arrangere rådgivende forummer og debatter om reformerne.

6.6 Der vil blive opstillet en adfærdskodeks for dem, som deltager i netværket, til fremme af sådanne initiativer.

6.7 Der vil blive afholdt en årlig konference med deltagelse af netværkspartnerne forud for forårstopmødet med henblik på at gøre status over civilsamfundets initiativer.

6.8 EØSU ønsker at udgøre et europæisk forum for dialog om »partnerskaber for reform« og i den forbindelse trække på de erfaringer, der er gjort på nationalt og europæisk niveau.

6.9 Disse forbindelser med de nationale repræsentative organer betyder, at EØSU vil kunne trække på solide erfaringer og herved yde et reelt bidrag til den årlige evaluering på forårstopmødet.

7. Betingelserne for en vellykket gennemførelse af Lissabon-strategien

7.1 EØSU understreger, at Lissabon-reformerne bør være forenelige med det europæiske civilsamfund, og finder samtidig, at den revisionsproces, som er nødvendig af hensyn til Lissabon-strategiens gennemførelse, bør opfylde følgende fire krav:

7.2 For det første kan gennemførelsen af Lissabon-strategien ikke udsættes til i morgen. Den internationale konkurrence øges for hver dag. Virksomhederne flytter derfor deres aktiviteter. Dette udgør et problem for flere og flere regioner og sektorer, som konkurrerer med økonomier, der er baseret på lave lønninger og produktionsomkostninger, og som ofte har adgang til de mest banebrydende og nyskabende teknologier. Der er et presserende behov for effektive, langsigtede foranstaltninger, som atter kan gøre EU til et attraktivt sted at drive virksomhed.

7.3 Lissabon-strategien er et strategisk koncept. Den kan sammenlignes med tidligere strategiske koncepter, der på afgørende måde har bragt integrationen videre. I de tilfælde var der tale om planlægning med en tidshorisont og en veldefineret køreplan, i nøje samarbejde mellem Kommissionen og medlemsstaterne. Sidst i 1960'erne var det bedste eksempel toldunionen, der er forankret i traktaten. Succesen med »Europa '92« var ligeledes resultat af en sådan planlægning. Den monetære union er endnu et vellykket eksempel. I disse tilfælde var det enten sådan, at fællesskabsmetoden anvendtes med succes – det gælder toldunionen og »Europa '92« – eller at positivt samarbejde mellem medlemsstaterne indbragte dem et stærkt ønsket resultat, nemlig deltagelse i Den Økonomiske og Monetære Union. Problemet er, at ingen af de to situationer foreligger i dag. Tilfredsstillende fremgang afhænger nu helt af den politiske vilje.

7.4 For det andet kan Lissabon-strategien ikke lykkes uden internationale regler. EU's arbejdsgivere og arbejdstagere ønsker ikke at havne i en situation med utøjlet konkurrence og ukontrolleret beskæring af omkostninger, hvor der ikke lægges vægt på fremskridt med hensyn til sundhed, sikkerhed, sociale aspekter og miljøet samt en afbalanceret og bæredygtig udvikling. Lissabon-reformerne kan kun føre til et vellykket resultat, hvis EU inden for rammerne af WTO, IMF, WIPO, ILO og andre internationale organisationer samtidig lægger pres på de berørte parter for at få dem til at bidrage til fastsættelsen af rammer for globaliseringen gennem mere retfærdige og virkningsfulde regler. Det er nødvendigt at opstille internationalt anerkendte referencerammer for konkurrenceevnen, som omfatter minimumsregler for konkurrence, sikkerhed, kvalitetsnormer, sociale rettigheder, beskyttelse af børn, miljøbeskyttelse og intellektuel ejendomsret. Det vil være urealistisk at forsøge at opnå den europæiske offentligheds accept uden sådanne garantier.

7.5 For det tredje må gennemførelsen af Lissabon-strategien ikke være i modstrid med den europæiske sociale model, da der herved er risiko for, at situationen forværres frem for at forbedres.

7.5.1 Det er vigtigt at dæmme op for den frygt, som næres med hensyn til reformernes omfang og sociale omkostninger. Det er vigtigt, at offentligheden får øjnene op for nødvendigheden af disse reformer, hvis den europæiske udviklingsmodel fortsat skal spille en central rolle i en åben økonomi. Målet med Lissabon-strategien bør først og fremmest være at sikre, at den europæiske sociale model, som borgerne sætter så højt – jf. charteret for grundlæggende rettigheder – fortsat er levedygtig, ligesom denne model samtidig skal forenes med kravet om konkurrencedygtighed.

7.5.2 Miljøhensyn bør også være en integrerende del af Lissabon-strategien. Med de forpligtelser, der blev indgået i Göteborg i 2001, bekræftes og præciseres på tydelig vis det ønske, der blev fremsat i Lissabon, om at forene en konkurrencedygtig økonomi med høj livskvalitet.

7.6 For det fjerde siger det sig selv, at et vellykket udfald af Lissabon-strategien er en forudsætning for stærkere europæiske, nationale og regionale partnerskaber, både mellem stater og med repræsentanter for de økonomiske og sociale kredse samt arbejdsmarkedets parter. I de første par år efter at der var taget skridt til at gennemføre Lissabon-strategien, formåede alt for mange medlemsstater ikke at involvere arbejdsmarkedets parter tilstrækkeligt i udformningen og gennemførelsen af reformerne. Medlemsstaterne rådførte sig kun sjældent med arbejdsmarkedets parter, der kun blev omtalt flygtigt i de årlige statusrapporter. Man bør undgå sådanne fejltagelser i de fem år, der er tilbage, inden Lissabon-målene skal være nået. Målene vil ikke kunne nås, medmindre civilsamfundet holdes orienteret, inddrages og mobiliseres.

8. EØSU's otte forslag til prioriteringer i forbindelse med gennemførelsen af Lissabon-strategien

EØSU ønsker på baggrund af de analyser og omfattende høringer, der er blevet foretaget, at imødekomme opfordringen fra Det Europæiske Råd med følgende forslag:

8.1 Strategien skal i højere grad ejes af medlemsstaterne

8.1.1 Medlemsstaternes regeringer bør tage et klart og mere aktivt ansvar for at gennemføre Lissabon-strategiens arbejdsdagsorden. Det er vigtigt, at strategien »ejes« af medlemsstaterne, regeringerne og de nationale parlamenter. Medlemsstaterne bør udarbejde klare planer med tidsrammer for de foranstaltninger, de påtænker at træffe for at nå Lissabon-målene på de opfølgende topmøder.

8.1.2 Lissabon-strategien bør ses som det, den er: en meget ambitiøs dagsorden, der sigter mod at skabe et europæisk samfund med velstand, velfærd, konkurrenceevne, social integration og stor hensyntagen til den miljømæssige dimension. Det er derfor vigtigt at kommunikere mere aktivt med arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund. Lissabon-strategien er i alt for høj grad blevet betragtet som værende udelukkende en økonomisk dagsorden.

8.1.3 Den åbne koordinationsmetode bør gøres mere effektiv; den årlige komparative analyse bør være mere detaljeret, og medlemsstaterne bør angive mere tydeligt, om der findes strukturelle eller andre hindringer for at nå de mål, der er besluttet i fællesskab.

8.2 Styrkelse af vækst og samhørighed

8.2.1 Vækst- og stabilitetspagten bør gøres til et instrument for vækst og forbedret produktivitet, der lader stabilitetsmålene gælde for hele konjunkturperioder i stedet for enkelte år. Der er behov for en spændingsfri makroøkonomisk policy-mix for at fremme efterspørgslen.

8.2.2 Den Europæiske Centralbank bør være mere opmærksom på de videre økonomiske konsekvenser af sine beslutninger og bør inden for de bindinger, som kontrollen med inflation lægger, bidrage til opfyldelsen af Lissabonmålene.

8.2.3 Hvad angår samordningen af de økonomiske politikker mellem (og i) medlemsstaterne, bør regeringerne opstille præstationsmål og overvåge nøgleindikatorerne for at måle resultaterne.

8.2.4 Samhørighedspolitikken bør udformes således, at den aktivt styrker den forbedrede konkurrenceevne, hvilket igen er med til at begrænse omfanget af indkomstforskellene i hele EU. Som et aspekt af samhørighedspolitikken bør der vedtages en kodeks for acceptabel praksis for tildeling af statsstøtte.

8.3 En mere effektiv gennemførelse af det indre marked

8.3.1 Der bør rettes særlig opmærksomhed mod dagsordenen for gennemførelsen af det indre marked, der nu er udvidet til 25 medlemsstater. Kommissionens årlige evalueringer af Lissabon-strategien bør ledsages af en detaljeret rapport om de tilbageværende gennemførelsesspørgsmål.

8.3.2 Det har længe været tiltrængt med flere tiltag i det indre marked. Følgende bør vedtages hurtigst muligt: forordningen, der forbyder dobbelt beskatning i det indre marked, et enkelt, effektivt og billigt EF-patent, som er øjeblikkeligt tilgængeligt, foranstaltninger, som på afbalanceret vis skal sætte skub i virkeliggørelsen af et egentligt indre marked for tjenesteydelser.

8.4 Fremme af innovation og kvalitet

8.4.1 Den Europæiske Investeringsbank og Den Europæiske Investeringsfond bør med hjælp fra både offentlige og private aktører og i samarbejde med Kommissionen og medlemsstaterne styrke deres aktiviteter i forbindelse med udvælgelsen, prioriteringen og struktureringen af investeringsprojekter og – programmer på innovationsområdet. Den Europæiske Investeringsfond bør fortsat imødekomme behovet for høj vækst og innovative SMV'er ved at tilvejebringe risikovillig kapital og garantier for SMV'er og udvide Den Europæiske Investeringsbanks finansieringsmuligheder.

8.4.2 Kvalitetsbegrebet (kvaliteten af varer, tjenester, lovgivning, ledelse, beskæftigelse, sociale relationer og miljøet) har afgørende betydning for gennemførelsen af strategien og bør være et integrerende element i de årlige evalueringer af de fremskridt, der er gjort på nationalt og europæisk niveau.

8.5 Tilpasning af socialpolitikken

8.5.1 Socialpolitik bør betragtes som en forudsætning for konkurrenceevne og produktivitet og omvendt. Det er nødvendigt at opstille en forbedret socialpolitisk dagsorden for den udvidede Europæiske Union. Dette bør tage form af et charter for bæredygtig social udvikling, der omfatter de vigtigste områder inden for socialpolitik og borgernes grundlæggende rettigheder.

8.5.2 Følgende fire områder inden for socialpolitik har afgørende betydning for en forbedret konkurrenceevne: beskæftigelsespolitik, de ældre i arbejdslivet, en mere aktiv politik for social integration og sundhedspleje, herunder sammenhængen mellem sundhed, social beskyttelse og miljøet. Der er behov for nye initiativer på alle disse områder og tæt samråd mellem EU, de nationale regeringer og arbejdsmarkedets parter.

8.5.3 Opbygningen af et videnintensivt samfund kræver betydelige ressourcer til både grundlæggende og videregående uddannelse og erhvervsuddannelse. Livslang læring bør udvikles yderligere, selv om der er sket fremskridt på dette punkt i samtlige medlemsstater. Dette gælder også livslang læring på højere niveauer. Kommissionen bør i samråd med arbejdsmarkedets parter undersøge mulighederne for på europæisk plan at vedtage et charter for livslang læring, der omfatter alternative finansieringsmuligheder.

8.5.4 EU bør føre en mere aktiv fælles indvandringspolitik som fastlagt på Det Europæiske Råd i Tammerfors og i Thessaloniki. Af demografiske, økonomiske og sociale grunde vil indvandringen i Europa også spille en væsentlig rolle i de næste par år. Lissabon-strategien kræver, at EU har en gennemsigtig lovgivning for lovlig indvandring, en god koordinering af indvandringspolitik og beskæftigelsespolitik samt nye strategier for integration og bekæmpelse af forskelsbehandling.

8.6 Fremme af forskning gennem privat-offentlige partnerskaber

8.6.1 Grundforskning og anvendt forskning spiller en vigtig rolle i et videnintensivt samfund. Virksomhederne i EU sakker bagud snarere end nærmer sig opfyldelsen af målene om øgede investeringer i forskning. Det samme gælder regeringerne. Der kan skaffes flere ressourcer til forskning gennem privat-offentlige partnerskaber. EU bør føre en aktiv politik for at tiltrække forskere fra tredjelande og få europæiske forskere, der udøver deres virksomhed andetsteds, til at vende tilbage.

8.6.2 Kommissionen bør fremlægge en plan, der har til formål at øge investeringerne i forskning, forbedre koordineringen af programmer på europæisk og nationalt plan og oprette et europæisk forskningsråd.

8.6.3 Overførslen af viden fra forskning til industriel anvendelse er ineffektiv og langsom i EU i modsætning til USA. Kommissionen bør fremlægge en konkret handlingsplan til fremme af overførslen af viden til industriel anvendelse.

8.6.4 Små og mellemstore virksomheder har især behov for at få adgang til forskning og støtte til indførelse af avancerede teknologiske løsninger. EIB bør i fællesskab med Kommissionen undersøge, hvordan der kan sikres de bedste betingelser for overførsel af viden.

8.7 En mere aktiv beskyttelse af miljøet

8.7.1 Som sin tredje søjle har Lissabon-strategien den miljømæssige dimension. Der bør gøres en mere aktiv indsats for at fremme udviklingen af miljøvenlige teknologier. Den fælles offentlig-private indsats bør udvides til også at omfatte energiforsyning og transport. På længere sigt vil der kunne opnås synergieffekter via miljøområdet.

8.7.2 Bæredygtig udvikling vil i de næste fem år nødvendigvis være et integrerende element i Lissabon-strategien, men rækker tidsmæssigt langt ud over denne. Den reviderede strategi for bæredygtig udvikling bør omfatte konkrete tiltag, som er forenelig med den anden halvdel af Lissabon-strategien.

8.8 Opbakning fra borgerne

8.8.1 Lissabon-strategien skal føres tilbage til EU's borgere! Det organiserede civilsamfund og arbejdsmarkedets parter bør spille en mere klart defineret og aktiv rolle ved gennemførelsen af Lissabon-strategien. EØSU er i den forbindelse fuldt ud enig med Det Europæiske Råds i dets erklæringer.

8.8.2 Hvis Lissabon-målene skal kunne nås, bør EU vedtage en sammenhængende, dynamisk og progressiv strategi, både med hensyn til EU's målsætninger og institutionelle dynamik. Den nye EU-forfatningstraktat, hvori der formentlig redegøres

bedst for disse mål, bør forklares på overbevisende måde, vedtages af medlemsstaterne og støttes af EU's borgere.

8.8.3 EØSU går ind for, at der i en »ny version« af Lissabon-strategien hentes inspiration i den succesrige metode, man fulgte i forbindelse med »Europa '92«. Dette betyder, med afsæt i bestående praksis, at rapporterne om retningslinjerne for den økonomiske politik, det indre marked, beskæftigelsen og Lissabon-strategien sammenfattes i én overordnet plan med nøje fastlagte køreplaner, og at det i denne plan gøres klart, hvilke aktioner der forventes af hvem (Kommissionen, Rådet, Europa-Parlamentet, medlemsstaterne), hvornår og på grundlag af hvilke beslutninger.

8.8.4 De økonomiske og sociale råd kan sammen med arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund spille en vigtig rolle på nationalt niveau. Rådene kan spille en særlig vigtig rolle i forbindelse med gennemførelsen af Lissabon-strategien.

8.8.5 EØSU er parat til på EU-niveau at yde et aktivt bidrag til gennemførelsen og opfølgningen af Lissabon-strategien og i den forbindelse arbejde tæt sammen med arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund på europæisk niveau.

8.8.6 Informer EU's borgere om Lissabon-strategien! Borgerne bør gøres opmærksomme på, at strategiens endelige mål er at skabe et konkurrencedygtigt og miljøbevidst EU med velstand og velfærd. Det er nødvendigt at inddrage borgerne, for at strategien kan gennemføres på bedste vis. EØSU har til hensigt at yde et aktivt bidrag til denne informationsindsats.

8.8.7 Gennemførelsen af Lissabon-strategien kræver en klar politisk sammenhæng på EU-niveau og nationalt niveau. De tre områder, der er omfattet af strategien, giver enestående muligheder for synergieffekter både på det økonomiske, sociale og miljømæssige område. Der bør pustes nyt liv i Lissabon-strategien ved at sikre politisk sammenhæng mellem disse tre områder.

Bruxelles, den 27. oktober 2004

Anne-Marie SIGMUND

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg